

I taj bi obrok potpuno odgovarao proizvodnji 15 kg mlijeka, a prehrambeni troškovi za 1 kg mlijeka iznosili bi sada:

30 kg kravske i postrne repe po 3 Din	=	90 Din
12 kg sijena po 6 Din	=	72 Din
3 kg slame po 2 Din	=	6 Din
		<hr/>
		168 : 15 = 11,2 Din

Iz svega iznesenog vidi se, da treba proizvoditi što više stočne hrane na samom imanju, i to prije svega bjelančevinaste hrane. Tada ne ćemo pitati, kakva je cijena koncentrata, a samu proizvodnju mlijeka bismo pojeftinili. Ne možemo li na samom imanju proizvesti dovoljne količine stočne hrane, koncentratu isplatit će nam se samo u slučajevima veće mliječnosti i tada, ako je osnovna krma dovoljno kvalitetna, da nam krava nije gladna i da je ne hranimo korovima, umjesto dobrim sijenom. Svaki rad oko poboljšanja livade i pašnjaka bit će nam bogato naplaćen.

Z A N A Š E S E L O

O NJEZI I DRŽANJU KRAVA

Opće je poznato, da krava uglavnom proizvodi mlijeko prema tome, kako se hrani. Narod kaže: »Krava doji na gubec«. Usto i drugi faktori utječu na proizvodnju mlijeka, tako na pr. pravodobno zasušenje krava (6—8 sedmica prije teljenja), bolja prehrana za vrijeme zasušenja (stvaranja rezerve hranjivih tvari), pravilno i potpuno izmuzivanje, njega, držanje i t. d.

Kod nas u mnogim krajevima premalo se pažnje obraća njezi i držanju krava, jako to utječe na njihovo zdravlje, otpornost i proizvodnju.

Dok krava živi na paši, izvrgnuta je suncu, vjetru i kiši, pa joj ne treba redovno njegovati kožu. Ali, ako se drži u staji, onda je to potrebno. Ako je koža onečišćena, to sprečava njenu funkciju. Kroz kožu se izlučuje znoj (ljeti se tako regulira tjelesna temperatura), loj, zatim neke rudne tvari, pa mokraćevina i škodljive tvari. Životinja u maloj mjeri kroz kožu diše, a bit će da koža izlučuje također u krv neke svoje sastavine kao što to čine i druge žlijezde u tijelu (štitaca, hipofiza i t. d.). Odatle proizlazi, da je za zdravlje stoke, koja se pretežno drži u staji, potrebno redovito njegovati kožu, t. j. čistiti je, jer time povećavamo njenu funkciju, izmjenu tvari, primanje hrane, pa tako i proizvodnju. Kod stajskog

držanja slegne se na koži i među dlakama prašina, dijelovi obamrle kože, balega, pa znoj i loj, i tako se začepuju šupljine u koži (pore). Na tako zamazanoj koži razmnažaju se razne klice i nametnici (uši i šugavci), koji uznemiruju životinju, a to nepovoljno djeluje na proizvodnju. Zato je potrebno krave kad se pretežno drže u staji, redovito svakog dan najmanje jedamput čistiti. Grube nečistoće (ostaci balege), ako ih ne možemo oprezno češagijom ukloniti, valja najprije oprati, a onda, kad se osuše, valja cijeli trup četkom očistiti; osim toga prije svake mužnje valja posebnu pažnju obratiti čistoći stražnjeg dijela krave i vimena. Ako se pojave kožni nametnici, valja ih tamniti.

Za vrijeme stajskog držanja valja krava-ma pregledati i papke. Ako su prerasli, valja ih skratiti.

Staju smatramo skloništem protiv nevremena bilo to zimi ili ljeti. Stoci valja omogućiti da bude što više vani, bilo to na paši ili u ispustu.

Kad smo prisiljeni kravu držati u staji, moramo joj dovoditi dovoljno čistog zraka. Stoga mora staja biti zračna i svijetla, a ležaj za kravu udoban, čist i suh.

Veliki broj proizvođača misli, da u staji znoj mora biti jako povišena temperatura. Radi toga u seljačkim gospodarstvima će-

sto se grade male staje s malim prozorima, koji se rijetko otvaraju. Otvore na zidovima blizu stropa, koji služe za prozračivanje staje, začepljuju zimi slamom. U takvim stajama je obično toplo, ali zrak je težak, t. j. pun pare i plinova. Izmjena zraka nije gotovo nikakova. Bez posebnih uređaja za ventilaciju ne može se zimi mijenjati zrak u staji. Pravilno građenje staje imaju dvojaku ventilaciju: horizontalnu i vertikalnu. Horizontalna sastoji se iz otvora, koji se nalaze ispod stropa, a vertikalna iz cijevi, koja počinje 30 cm od poda, pa ide kroz strop, tavan i iznad krova. Vertikalna ventilacija obično ima dva otvora s poklopcem. Donji otvor služi za odvod pokvarenog zraka zimi, a gornji ljeti. Kroz horizontalnu ventilaciju uglavnom ulazi svježiji zrak, polako pada i uzvitla stajski zrak, a pokvaren izlazi kroz vertikalnu ventilaciju.

Ljeti možemo staju lako prozračiti, ako otvorimo prozore i vrata, ali zimi je to nemoguće, ako hoćemo da nam se zrak u staji mijenja, a da temperatura bude umjeren. Najprikladnija stajska temperatura je oko 10—15°C. Danas se propagira prirodno držanje stoke (u otvorenim stajama), jer to povoljno djeluje na zdravlje i proizvodnju. Kod takovog načina držanja stoka je i zimi izložena niskim temperaturama. Kod nas se to ne može preporučiti, ako se stoka preko zime loše hrani.

Koliko zraka treba dovoditi u staju, odnosno koliko je zraka za kravu potrebno, možemo lako izračunati. Krava otprilike diše u minuti 16 puta. Kod svakog udisanja prima oko 5 lit. zraka, pa prema tome na sat treba 4. 800 lit, odnosno 48 m³ zraka. Na kravu oko 500 kg tešku otpada najmanje 15 m³ stajskog prostora, pa je zato potrebno da se u jednom satu najmanje tri puta izmijeni zrak ($48 : 15 = 3,2$). To možemo izračunati i ovako: krava oko 500 kg teška izluči u 1 satu do 150 lit ugljičnog dioksida. U zraku ga normalno ima 0,03%, a ako u stajskom zraku ima više od 0,3%, postaje štetan za kravu. Prema tome u 1 m³ stajskog zraka ne smije biti više od 3 lit ugljičnog dioksida, t. j. 150 lit ugljičnog dioksida smije biti u 50 m³ stajskog zraka. Po kravi smo uzeli, da je potrebno najmanje 15 m³ prostora, da prema tome treba da se zrak u staji mijenja svaki sat najmanje 3 puta ($50 : 15 = 3,3$). Osim toga zrak se u staji onečisti ugljičnim dioksidom i amonijakom, jer se raspada mokraćevina i bolega, pa je potrebno da se količina čistog zraka na sat povećava za 10 m³, a zato je nužno da se stajski zrak mijenja 4 puta na sat ($50 + 10 = 60 : 15 = 4$).

Ako se stajski prostor po kravi poveća od 15 na 20 m³, onda je u tom slučaju dovoljno da se stajski zrak mijenja u jednom satu 3 puta.

Mijenjanjem stajskog zraka ne odvodi se samo ugljični dioksid i amonijak, nego i vodena para, koja uglavnom potječe od znojenja i izdisanja krave. Krava znojenjem i disanjem u 24 sata izluči oko 4—8 kg vodene pare. Odvodom čistog zraka dovodi se kisik, koji je prijeko potreban za izgaranje hranjivih tvari u tijelu, a prenosi se po tijelu s pomoću crvenih krvnih zrnaca. Pogibeljno je za životinju, ako njena krv ostaje 2—3 minute bez kisika.

U staji treba dovoljno svjetlosti, jer ona povoljno utječe na zdravlje, izmjenu tvari, pa tako i na proizvodnju. Ako je staja svijetla, lakše je čistimo, jer možemo zaviriti u svaki kut. Površina prozora prema površini poda treba biti kao 1 : 15 (na 15 m² poda 1 m² prozora). Visina prozora mora biti tolika, da svjetlost ne ide izravno na kravu (ne nisko), i da od prozora prema stropu ima slobodnog mjesta na zidu, da se mogu napraviti otvori za horizontalnu ventilaciju.

Ležaj za krave mora biti takav, da se udobno osjećaju, uvijek s dovoljno čiste i suhe stelje, pa zato valja redovito iznositi dubre, a stelju po potrebi mijenjati. Pod mora biti topao i od materijala, koji se daje lako čistiti i raskužiti, a da je usto i trajan. Za naše prilike najviše odgovara cigla ili drvo. Inače je najbolje upotrebiti smolasti materijal, koji je tvrd (lako se pere), a slab vodič topline. Prednja polovina stajališta treba da ima pad 1,5%, a stražnja 2—3% prema kanalu, kojim se odvodi mokraća.

Pravilno provedena kanalizacija je preduvjet za čistoću staje i stajskog zraka. Mokraća treba da se što brže odvodi kanalom do gnojnične jame. Kanal mora biti od nepropusnog materijala, da su mu rubovi i površina glatka (najbolje od betona sa cementnom glazurom) s padom od 1/2 — 1 cm na 1 m dužine kanala.

Kod prijelaza kanalizacije izvan staje treba napraviti poseban uređaj (zapašać za plinove), koji onemogućava vraćanje plinova u staju. — Razumi je se, da dubre treba što češće izvoziti iz staje, jer kad se rastvara, onečišćuje zrak.

Bademo li kod stajskog držanja krave pravilno njegovali i držali, utjecat će to bez sumnje povoljno na njihovo zdravlje, otpornost i samu proizvodnju.

K.

INSEKTI KAO PRENOSIOCI ZARAZNIH BOLESTI

Na ovom je mjestu bilo već govora, kako se mnoge zarazne bolesti prenose zrakom, kapljicama, koje izlaze iz usta bolesnika i zaraženih osoba, prašinom s poplivanog poda ili ceste, nadalje raznim predmetima, naročito jedaćim priborom, koji su zagađeni pljuvačkom inficiranih osoba. Ovako se prenosi na pr. tuberkuloza, difterija, veliki kašalj, ospice, zaušnjaci razne prehlade, gripa i još čitav niz drugih bolesti, čiji uzročnici žive u nosu, ustima, grlu ili plućima. Sve skupa ih zovemo bolestima kapljične infekcije, jer su baš kapljice najvažniji način, kojim se šire.

Draga važna skupina zaraznih bolesti jestu t. zv. crijevne zarazne bolesti, kao na pr. trbušni tifus, paratifus, dizenterija, dječji ljetni proljevi, crijevni paraziti i gliste. Svim tim bolestima je zajedničko to, da se njihovi uzročnici nalaze u crijevima i uopće u probavnom traktu i da izlaze s izmetinama. Put ovih klica do usta zdrave osobe ide preko nečistih ruku, zagađene hrane ili vode, a klice prenose muhe.

Ima još čitav niz veoma čestih i opasnih zaraznih bolesti, koje se ne prenose ni jednim ni drugim od spomenutih načina. Njihove klice ulaze u tijelo zdrave osobe kroz sluznice ili kroz ozlijeđenu kožu, a ozljeda može biti i tako malena, da je prostim okom i ne vidimo. Takve klice prenose najčešće razne životinje, osobito insekti-kukci. Već smo spomenuli, da muha prenosi crijevne zarazne bolesti. Ona sjeda na izmetine i svaku drugu nečist, gdje zaprlja nožice, ticala, krila ili dlačice na tijelu, a s nečistoćom ponese tisuće i milijune nevidljivih uzročnika bolesti i prenese ih na kruh, meso, voće, a najradije na mlijeko. Daljnji put do usta zdrava čovjeka lako ćemo razumijeti.

No maha nije jedini insekt, koji ugrožava naše zdravlje, a često i život. Ima još čitav niz ovakvih naših neprijatelja.

Komarac Anofeles prenosi veoma proširenu zaraznu i socijalnu bolest, malariju. Od malarije oboli svake godine preko pola milijarde ljudi na svijetu, a nekih godina deseci milijuna ih umire. Komarac se hrani životinjskom ili ljudskom krvlju. Ako naiđe na bolesnika od malarije, koji u svojoj krvi ima uzročnike te bolesti, usisat će i te uzročnike. Onj će se u njegovu tijelu razmnožiti i sazoriti, i za desetak-dvadeset dana takav komarac postaje opasan: kad ubode novu osobu, uštrca joj i uzročnike malarije, t. j. on je zarazi malarijom. Jedan komarac može zaraziti više osoba, a kako dobro i nadaleko leti, može brzo širiti

bolest. Zato se malarija, kad napadne jedan kraj, širi kao vjetar.

Borba protiv malarije bit će najuspješnija, ako se unište komarci. To postižemo tako da zatrpavamo i presušujemo malarične vode, t. j. one, na kojima se legu komarci. Gdje to nije moguće, možemo legla posipati naftom, petrolejem ili drugim otrovima, koji uništavaju komarčeve ličinke. Mogu se u takovim vodama razmnožiti naročite ribice, t. zv. Gambuzije, koje se hrane ličinkama komarca i tako ih uništavaju u velikim kolčinama. Najuspješnija je borba s pomoću otopine DiDiTija, kojom se prskaju zidovi i stropovi svih stanova i životinjskih nastamba. Svi komarci, koji stanu na poprskanu površinu, ugibaju za najkraće vrijeme. Na taj je način iskorištena malarija kod nas u godinama iza II. svjetskog rata. Od predratnih bolesnika, kojih je svake godine bilo jednog milijuna u Makedoniji, Dalmaciji, Crnoj Gori, Srbiji i drugdje, sada već preko 6 do 7 godina gotovo i nema malarije, a to je ogroman dobitak, ne samo zdravstveni, nego i gospodarski.

Prtena uš prenosi jednu drugu važnu zaraznu i socijalnu bolest — pjegavac ili pjegavi tifus. Pjegavac je mnogo puta u povijesti odigrao važnu ulogu u životu mnogih naroda i država, a naročito je njegov uloga bila znatna u svim ratovima zadnjih nekoliko stoljeća, jer je pokosio ljudskih života više od svih oružja skupa. Tek kad je utvrđeno, da prtenu uš prenosi uzročnika pjegavca s bolesne na zdravu osobu, mogli su se ljudi i boriti protiv pjegavca.

I kod nas je pjegavac vrlo važan, jer je područje njegove vladavine prilično široko. Zahvaljujući upornoj borbi protiv ušju (treba održavati osobnu čistoću, furiti i iskuhavati ušljivo rublje, zaprašivati ušljive osobe, njihove stvari i stanove DiDiTijem), pjegavac je također kod nas malne iskorištenjen ili se bar ne pojavljuje više u obliku opasnih epidemija.

Kod nas živi još jedan mali insekt, koji je manje poznat širem krugu ljudi, ali je vrlo opasan ondje, gdje je udomaćen. Zovu ga **papatači** ili stražno flebotomu. Prenosi jednu veoma neugodnu, trodnevnu groznicu, koja bolesnika temeljito iscrpi i zna mnogome da pokvari ljetni odmor na moru u Dalmaciji i Primorju, gdje je ta bolest najčešća. Ova bolest doduše nije opasna za život, ali je naročito opasna jedna druga bolest, koja također prenose ovi insekti. To je bolest neobičnog i malo poznatog imena **Kala-azar**. To na indijskom jeziku znači: crna smrt, a prozvana je tako, jer od nje boluje u Indiji mnogo milijuna ljudi, a stotine hiljada ih svake godine umire. Kod nas

je bilo mnogo ove bolesti u Dalmaciji, Makedoniji, Južnoj Srbiji, Hercegovini. DiDiTi ju je iskorijenio kao što i malariju time, što je uništio njene prenosiocice.

Naša domaća buha dosadna je i neugodna, ali kod nas nije sada opasna ni za zdravlje ni za život. Ali nije tako bilo uvijek, a nije tako svugdje ni sada. Buha prenosi jednu od najstrašnijih i najopasnijih bolesti — kugu. Kuga je u prošlim vremenima često harala u našim krajevima i mnogo zla nanijela našem narodu. Po njoj je narod prozvaao sve zarazne bolesti — kužnim bolestima. Upornom borbom zatrt joj je i zadnji trag kod nas i kod drugih kulturnih naroda.

Ali ona caruje i danas u mnogim dalekim državama Azije, koje još nemaju sreće ni mogućnosti, da se okoriste tekovinama moderne nauke i civilizacije. Kuga je pretežno bolest štakora, a od njih može buhom prijeći i na ljude. Zato se borba protiv ponovnog unošenja kuge u zemlje, gdje je sada više nema, sastoji uglavnom u borbi protiv štakora. Osim toga budno se pazi, da se štakori, te velike štetočine, ne bi prekomorskim brodovima unijeli iz zaraženih u nezaražene zemlje. Mnogi su od njih i inficirani, pa bi mogli uzročnike kuge prenijeti među domaće štakore, a to bi sigurno izazvalo tešku katastrofu.

Buhe se legu u prašini, pa je održavanje što veće čistoće najuspješniji način, kojim ćemo se zaštititi od buha. Direktno ih uništavamo toplom vodom, sodom, raznim insekticidnim sredstvima, naročitim praškom DiDiTi.

Ima još insekata, koji prenose klice zaraznih bolesti, ali su za nas manje interesantni, jer kod nas nema odnosnih bolesti ili pak ti insekti ni ne mogu kod nas živjeti radi klimatskih prilika, pa se zato ni bolest ne može udomaćiti. Ovamo pripada t. zv. muha Ce-ce. Ona prenosi tešku i smrtonosnu bolest spavanja, koja i danas uništava stanovništvo prostranih područja Afrike. Iako nauka pozna prenosioca i uzročnika ove opake bolesti, a i način, kako bi se mogla u dogledno vrijeme uništiti i bolest iskorijeniti, ipak se to ne dešava, jer su socijalne prilike tih ugroženih kolonijalnih i polukolonijalnih naroda vrlo loše.

Druga jedna zarazna i socijalna bolest, koja je do nedavna harala u nekim zemljama Amerike i Afrike, a i danas se još javlja, jest t. zv. žuta groznica. Ova je bolest skupa s malarijom dobro poznata iz vremena gradnje Panamskog kanala, kojom je prilikom hiljade i hiljade radnika izgubilo svoj život, pogošeni nesmiljenom bolešću. Srodovi oko izgradnje kanala nisu se mogli nastaviti, dok se čitavo područje nije asa-

niralo, t. j. dok se nisu unštila i presušila nepregledna legla prenosilaca.

Žutu groznicu prenosi jedna vrsta komaraca, koji su slični Anofelesu, prenosiocu malarične infekcije. Zove se *Stegomia fasciata*. Živi i kod nas, iako je jako rijedak, leže se u stajaćim vodama kao i drugi komarci, ali ne prenosi bolest, jer nema gdje da se inficira.

Mnogi drugi insekti kao žohari, mravi, ose, pčele i t. d., koji doduše mogu biti neugodni i zadavati neugodne boli i patnje (na pr. ose i pčele), nisu ipak toliko važni, da bismo se njima u ovom kratkom prikazu pozabavili. Možda drugom prilikom.

Prim. dr. Eugen Nežić

VAŽNIJE BOLESTI GOVEDA, KOZA I OVACA ZBOG NESTAŠICE SAMO JEDNOG VITAMINA

Nedostatak ili potpuna nestašica vitamina — A izaziva kod različitih vrsti životinja teške bolesti i gubitke, a osim toga često pogoduje razvoju zaraznih i nametničkih bolesti. Ovaj je vitamin topljiv u mastima.

Bolest izbija na koncu zime ili na početku proljeća, t. j. kad životinje nisu dobivale dulje vremena svježeg zelenu krmu.

Kod goveda se ustanovljuje pojava, da po noći slabo vide ili da su kao sljepa, dalje da pobace nedorasle plodove ili pak da uginu zameci, ili da takove krave otele slijepu telad. Kod ovaca i janjaca utvrđene su smetnje u kretanju stražnjih nogu, teturanje, kljenuti ili koso držanje glave, a kod janjadi posebno još mitez očne rožnice. Povrh toga znadu se javljati i grčevi. Životinje mršave i slabe. Mladunčad često pati od tvrdokornih proljeva i zaostaje u rastu.

Do tih će bolesti dolaziti, ako životinje ne dobivaju dovoljne količine tog vitamina u hrani.

Dovoljno vitamina — A nalazi se u zelenoj hrani ili svježem sijenu, dalje u djetelini, lucerni, špinatu, zelenoj salati, mrkvi, blitvi, cikli, kelju, pa u žutom ili crvenom kukuruzu, u pšenici ili pšeničnom brašnu i u smrekovim ili borovim iglicama. Osim toga ima ga u mlijeku, vrhnju, maslacu, u žumanjku, a naročito mnogo u mljezivu i ribljem ulju.

Opazimo li dakle naprijed navedene smetnje u slabijem stupnju, tada ćemo ozdraviti životinje dajući im tu hraniva, no u jačem pak stupnju bolesti morat ćemo pozvati stručnjaka, koji će primijeniti takove lijekove, koji sadrže u znatno većoj količini (koncentrirano) taj vitamin.

Daljnji vitamin, topljiv u vodi, jest vitamin B, koji se mogao raščlaniti u čitav niz vitamina sličnog, a ipak različitog djelovaja, a koji su označeni kao vitamin B₁, B₂, B₃... B₁₂. Svi ovi raščlanjeni vitamini nemaju za preživače znatniju ulogu.

Od važnijih vitamina iz te skupine je B₁, koji treba davati teladi u kvascu (germi). No i kod krava djeluje povoljno, t. j. dovodi do povećane mznosti, masnijeg mlijeka i gojnijeg izgleda životinje.

Nestašica vitamina — C u hrani ne dovodi koliko se danas misli, do bolesti kod odraslih goveda, koza i ovaca, jer ga ove životinje mogu same stvarati u svojim nutarnjim organima. No kod mladih životinja, t. j. u ovom slučaju kod teladi, junadi, janjadi i jaradi, znade ipak doći do bolesti zbog nestašice vitamina. Bolest se tada očituje obično u malim gospodarstvima, gdje se krave u većem dijelu godine hrane suhom krmom (sijenom, slamom). Najčešće se javlja u proljeće (u svibnju), pa u prekišovitim ili u sušnim godinama.

Telad oboli u dobi od 6—10 sedmica i očituje tada osjetljivost mišićja s ukočenim hodom, odnosno u jačem stupnju su im noge raskrečene ili tetaraju, hramlju ili pak uopće ne mogu se kretati, te leže s grčevito ispruženim nogama. Disanje i srčanji rad je ubrzan, no može doći povrh toga i do groznice i do prolijeva. Ako tako oboljele životinje ne će jesti, tada mršave naglo.

Nakon klanja ustanovljuje se uočljivo blijedilo mišićja (ono je slično ribljem ili kuhanom pilećem mesu), a osim toga i mnoga sitna krvarenja po različitim organima.

Bolest možemo spriječiti dajući punovrijednu krmu, i to naročito zelenu travu, repu i krumpir.

U slijedećem članku osvrnut ću se na posljedice, koje nastaju, ako je u organizmu premalo vitamina D, koji je mnogo važniji za zdravlje preživača.

Dr. M. Šlezić

NAŠE MLJEKARE

IZGRADNJA MLEKARE U SOKO BANJI

Stočarsko-mlekarska zadruga u Soko Banji, radi podosta velike količine mleka u ovom srezu pristupila je izgradnji mlekare sa dnevnim kapacitetom od 3.000 do 5.000 lit mleka. U mlekari će se, sem konzumnog mleka tj. pasteriziranog, proizvoditi još maslac, kačkavalj, beli srpski sir, postan sir, a u sezoni i jogurt. Pored toga pristupice se možda i proizvodnji sira-gorgonzole, i time bi ova mlekara bila prva u Srbiji, a druga u Jugoslaviji, koja bi radila na ovom proizvodu.

Plan građevine izradio je Institut za mlakarstvo FNRJ, a radove izvodi građevinsko preduzeće »Polet« iz Soko Banje. Pored centralne mlekare izgrađena je i mlekara u selu Mužinac, koja će uglavnom raditi na proizvodnji kačkavalja iz ovčijeg mleka. Centralna mlekara biće opremljena mašinama iz domaće proizvodnje, a nešto i sa strane, koje su ustupila neka mlekarska preduzeća iz naše zemlje od svojih viškova još neupotrebljenih.

Pošto ovaj srez raspolaže većom količinom otkupa kravljeg i ovčijeg mleka, mlekara će biti od velike koristi za potrošače sresa sokobanjskog, jer će biti obezbeđeni zdravim pasterizovanim mlekom, a samim tim i osigurani od zaraznih bolesti. Stočarsko-mlekarska zadruga radi na tome da se

ukine privatni sektor prodaje mleka i njegovih proizvoda, što znači da će svi proizvođači biti učlanjeni u Savez i time biti prinuđeni davati mleko sabirnim stanicama, a one dalje centralnoj mlekari u Soko Banji. Mlekara će biti u tesnoj vezi sa proizvođačima i kontrolisaće dobavljeno mleko laboratorijskim pregledom.

Sirovinska baza je u srezu vrlo opsežna, tako da će mlekara imati oko 27 sabirnih stanica i od njih dobijati oko 4000 lit mleka kravljeg, a još nešto više ovčijeg mleka dnevno. Godišnji dovoz kravljeg mleka biće oko 1.161.000 lit, a ovčijeg 246.000 lit. Kravljje mleko će se plaćati po 27 din lit, a ovčije po 32 din. Iz ovoga se vidi da će godišnje u mlekaru dolaziti oko 1.407.000 lit mleka. Najviše kravljeg mleka imaju sabirne stanice Resnik i Nikolinci tj. oko 500 lit dnevno, a Rujkova Padina i Bare po oko 1000 lit ovčijeg mleka dnevno.

Putevi za prevoz su vrlo teški tj. tvrdi. Najveća udaljenost sabirne stanice je oko 20 km. Prevoz će se vršiti od sela do sabirne stanice kolima konjske zaprege, a kamion će mleko pokupiti na stanići i prevoziti u mlekaru. Iz nekih sela, koja su bliža centralnoj mlekari, dovoziće vozači mleko konjskom zapregom i za taj rad primaće honorar.

Mlekara će mleko plaćati na osnovu laboratorijskih analiza i to po % masti, kiselo-